

בס"ד

מאור אהרן

פרשת וישלח

ל"ב ד'. וישלח

יעקב מלאכים לפניו אל
עשו אחיו ארצה שעיר
שדה אדום. פרש"י וז"ל
וישלח יעקב מלאכים
מלאכים ממש עכ"ל,
לכאורה אין לומר דהיינו
אותם המלאכים שבאו
ללוותו כדלעיל ויצא (פל"ב
מקראות ב' ג') וברש"י שם,
דא"כ היה צריך הכתוב
לומר את המלאכים, ומדלא
כתיב כן ש"מ דלא היו אותם
המלאכים.

אבל אין להוכיח דלא היו
אותם המלאכים מדכתיב
לעיל (ויצא פל"ב מקרא ב')
ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו
מלאכי אלקים ופרש"י וז"ל

ויפגעו בו מלאכי אלקים
מלאכים של א"י באו
לקראתו ללוותו בארץ עכ"ל
וכיון שמלאכי א"י אינם
יוצאים לחו"ל ע"כ דלא היו
אותם המלאכים, שהרי
שלחם לשעיר והיינו חו"ל,
ואין להוכיח כן, כי לעיל
(ויצא פל"ב מקרא ג')
פרש"י דהיו שני מחנות אחד
של חו"ל שבאו עמו עד א"י
ושל א"י שבאו לקראתו ע"כ
יעו"ש, וא"כ מצינן למימר
דשלח לחו"ל את המלאכים
של חו"ל, וכן נמצא דכתב
בשפתי חכמים אות ו'
יעו"ש.

ושוב נמצא בבעל הטורים
ובכלי יקר דפירשו שהיו
אותם המלאכים יעו"ש,
ומאחר דנתבאר הכא ששלח
מהמלאכים של חו"ל א"כ
ניחא הא דלא כתיב
"המלאכים" וכדהקשינו

בריש הדיבור, ומ"מ עדיין יש להעיר דהיה צריך הכתוב לומר "מן המלאכים", וי"ל.

ארץ ולכן אמר אדוניו אבל לא שבאמת התכוין שעשו הוא אדונו של יעקב יעו"ש, מיהו זה קשה טובא מהא דארז"ל (תנחומא וישלח ג') דהמלאכים הכו את עשו יעו"ש כל הענין, וצ"ב.

ל"ב ה'. ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה. יל"ה דכיון שיעקב אמר זאת למלאכים א"כ למה הוצרך לומר להם כה תאמרון "לאדני" לעשיו, ושוב נמצא דהרמב"ן פירש דיעקב אמר למלאכים שיאמרו לעשו שהם שייכים לו לעשו והיינו שאמר להם היאך לדבר לפני עשו יעו"ש, והאבן עזרא פירש שיעקב הסביר למלאכים למי הוא שולחם והיינו אדוניו כלומר שידעו שהם צריכים לדבר עם עשו בדרך

ל"ב ז'. וישבו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הלך לקראתך וארבע מאות איש עמו. יל"ה דהא לעיל (תולדות פכ"ז מקרא מ"א) כתיב וישטם עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי, וכיון שאמר יקרבו ימי אבל אבי א"כ מה הקדים לבוא עתה אל יעקב, וי"ל בדוחק דהנה ארז"ל (תנחומא שמות א') ועוד

שתאב מיתת האב ובקש להרוג את אחיו שנאמר יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי יעו"ש, ומלשון המדרש מבואר דאין ב' הדברים תלויים זה בזה, אלא שעשו רצה ב' דברים נפרדים, האחד שתאב מיתת אביו, והשני שביקש להרוג את אחיו, ובזה ניחא שאף שיצחק עדיין היה חי אפי"ה בא כדי להרוג את אחיו, וקצת ראיה לזה י"ל דהא עשו שלח את אליפז בנו להרוג את יעקב בדרכו ללבן כדפרש"י לעיל (ויצא פכ"ט מקרא י"א) יעו"ש, והרי גם שם עדיין לא קרבו ימי אבל יצחק, וע"כ שעשו רצה ב' הדברים וכנ"ל, ועדיין צ"ב.

ל"ב י'. ויאמר יעקב אלקי אברהם

ל"ב י"א. קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות.

פרש"י וז"ל קטנתי מכל
החסדים נתמעטו זכויותי
ע"י החסדים והאמת שעשית
עמי לכך אני ירא שמא
משהבטחתני נתלכלכתי
בחטא ויגרום להמסר ביד
עשו עכ"ל, יל"ה דהא כתיב
לעיל (ויצא פכ"ח מקרא
ט"ו) והנה אנכי עמך
ושמרתיו וגו' ופרש"י וז"ל
אנכי עמך לפי שהיה ירא
מעשו ומלבן עכ"ל, ולהלן
שם (מקראות כ' כ"א) כתיב
וידר יעקב נדר וגו' ושבתי
בשלום וגו' ופרש"י וז"ל
בשלום שלם מן החטא שלא
אלמד מדרכי לבן עכ"ל,
ומנדרו של יעקב מבואר
שהקב"ה הבטיחו לשמרו מן
החטא וכמבואר ברש"י שם
יעו"ש, וא"כ צריך להבין
מה חשש עתה שמא
נתלכלכתי בחטא.

ואין לומר דע"כ הקב"ה לא
הבטיחו לשמרו מן החטא,
דאלת"ה יקשה הא דאיתא
בזוה"ק (ויצא) א"ר יהודה
כיון שכל כך הבטיח לו
הקב"ה מדוע לא האמין
שאמר אם יהיה אלקים
עמדי וגו' אלא אמר יעקב
חלום חלמתי והחלומות מהם
אמיתיים ומהם שאינם
אמיתיים ואם יתקיים אדע
שהוא חלום אמת וע"כ אמר
אם יהיה אלקים עמדי וגו'
כמו שחלמתי כו', רבי חייא
אמר מה שאמר יעקב אם
יהיה אלקים עמדי וגו'
אפשר תאמר שלא האמין
בהקב"ה לא אלא שלא
האמין בעצמו פן יחטא ויחטא
ההוא ימנע אותו שלא ישוב
בשלום ותסור השמירה
ממנו ולפיכך לא האמין
בעצמו, והיה ה' לי לאלקים
אפילו רחמים כאשר אשוב

בשלום אחשב אותו נגדי
לדין לפי שאהיה עובד כו'
ע"כ, והשתא את"ל דמה
שאמר יעקב ושבתי בשלום
וגו' אין זו חלק מהבטחת
הקב"ה א"כ מה קשה לדרבי
חייא אפשר תאמר שלא
האמין כו' דהא איכא למימר
דהא דאמר יעקב אם וגו'
היינו על ושבתי בשלום
והיינו רק שאם ישוב
בשלום אבל לא גם אם יהיה
אלקים עמדי וכו'.

ויש לדחות דברינו דבאמת
אין ראיה מדברי הזוהר, כי
יתכן לומר דהא דהזוהר לא
אמר כן היינו משום דזהו
דוחק לפרש הכי בקרא
ופשוט, ויתכן לומר
דמעיקרא לא קשיא וה"פ
דמה שאמר יעקב ושבתי
בשלום שלם מן החטא היינו
דוקא חטאים שאפשר ללמוד

מלבן אבל על חטאים
אחרים לא הובטח ולא נדר.

ל"ב י"ג. ואתה

אמרת היטב איטיב עמך
ושמתי את זרעך כחול הים
אשר לא יספר מרב. פרש"י
וז"ל ושמתי את זרעך כחול
הים והיכן א"ל כן והלא לא
א"ל אלא והיה זרעך כעפר
הארץ אלא שאמר לו שם כי
לא אעזבך עד אשר אם
עשיתי את אשר דברתי לך
ולאברהם אמר הרבה ארבה
את זרעך ככוכבי השמים
וכחול אשר על שפת הים
עכ"ל, אפשר לבאר התירוץ
דרש"י, דהנה לעיל (ויצא
פכ"ח מקרא ט"ו) פרש"י
וז"ל דברתי לך לצרכיך
ועליך כו' עכ"ל, וזו כוונת
רש"י הכא לתרץ, שהרי
הקב"ה אמר ליעקב שיקיים

הבטחתו שדבר אל אברהם לצורך ועל יעקב, וזהו כמו שאמר ליעקב בעצמו, ולכן אמר יעקב ואתה אמרת וגו' וכחול אשר על שפת הים.

ל"ב כ'. ויצו גם את

השני גם את השלישי גם את כל ההלכים אחרי העדרים לאמר כדבר הזה תדברון אל עשו במצאכם אתו. יש לדייק מהו "במצאכם אתו", דהא לעיל (מקרא י"ח) כתיב ויצו את הראשון לאמר "כי יפגשך" עשו אחי ושאלך לאמר למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך, וי"ל דהם חיפשו את עשו ולכך שייך הלשון במצאכם אתו, אבל עשו שלא חיפשם אלא שסתם פגשם בדרך בזה שייך הלשון כי יפגשך, ועדיין יש לדון בזה כי ישנה מציאה שבאה ע"י חיפוש כמו

ל"ב י"ח. ויצו את הראשון לאמר כי יפגשך עשו אחי ושאלך לאמר למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך. יל"ה מהו "עשו אחי" והרי לעיל (מקרא י"ב) כתיב הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבא והכני אם על בנים ופרש"י וז"ל מיד אחי מיד עשו מיד אחי שאין נוהג עמי כאח אלא כעשו הרשע עכ"ל, וי"ל דה"פ דמצד יעקב היה מסכים שעשו ישלים עמו ויתנהג לו כאח וזהו שאמר עשו אחי, אבל מצד עשו התנהג עשו ליעקב

שמצינו בענין הגביע שנמצא
באמתחת בנימין בבראשית
מקץ פמ"ד מקרא י"ב,
וישנה מציאה שלא באה ע"י
חיפוש וכמו השבת אבידה
בויקרא פ"ה מקרא כ"ב.

ל"ב כ"א. ואמרתם גם הנה
עבדך יעקב אחרינו כי
אמר אכפרה פניו במנחה
ההלכת לפני ואחרי כן
אראה פניו אולי ישא פני.
יל"ה מפני מה הוצרך עתה
לחזור שהרי כבר אמר לעיל
(מקרא י"ט) ואמרת לעבדך
ליעקב וגו' והנה גם הוא
אחרינו, ועי' כלי יקר.

ל"ב כ"ג. ויקם בלילה הוא
ויקח את שתי נשיו ואת
שתי שפחתיו ואת אחד
עשר ילדיו ויעבר את

מעבר יבק. פרש"י וז"ל
ואת אחד עשר ילדיו ודינה
היכן היתה נתנה בתיבה
ונעל בפניה שלא יתן בה
עשו עיניו ולכך נענש יעקב
שמנעה מאחיו שמא תחזירנו
למוטב ונפלה בידי שכם
עכ"ל, יל"ה מאי קס"ד
שתוכל להחזירנו למוטב
והרי עשו רשע טובא הוה,
ואולי י"ל דהנה להלן (פל"ג
מקרא ד') כתיב וירץ עשו
לקראתו ויחבקו ויפל על
צוארו וגו' ופרש"י וז"ל
ויחבקו נתגלגלו רחמיו
כשראהו משתחוה כל
השתחוואות הללו עכ"ל
ושמא באותה שעה היה
יותר בנקל להחזירו למוטב,
אמנם עדיין יל"ה דמ"מ הא
יעקב לא ידע שיתגלגלו
רחמיו של עשו, ושמא יש
לדחות ולומר שיעקב כן ידע
דאל"כ למה נשתחוה כ"כ,

מיהו אין זו טענה למה נשתחווה כ"כ דהא איכא למימר שנסתפק אם יגולו רחמיו של עשו אף כשהשתחווה לו ולכן החביא את דינה מספק כי על אותו צד שלא יגולו רחמיו שמא יתן עיניו בה ושוב לא תוכל להשיבו למוטב, ואפי"ה הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה כי היה צריך לחשוב שמא היתה יכולה להחזירו למוטב וצ"ב.

והעירוני דעל כרחק עשו לאו רשע גמור הוה, דאל"כ היאך יצחק טעה בו, שאם היה רשע גמור, לא יתכן שיצחק היה טועה כל כך. אמנם עי' ב"ב ט"ז ב' דעשו כופר בעיקר היה. ושו"ר מובא מספר שבענו משובך שהוכיח מרן שליט"א מהמדרש דאכן יצחק לא ידע כלום מזה שעשו רשע הוא, והוא מדאיתא במדרש (ב"ר ס"ה ט"ו) עלי קללתך בני אמר ר' יצחק עלי לכנס ולומר לאביך יעקב צדיק ועשו רשע, אלמא דעד עתה לא ידע יצחק מזה כלום.

ל"ב כ"ו. וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו. יל"ה להא דכתב בנפש החיים (שע"ד פכ"ט) דיש באדם רמ"ח איברים כנגד רמ"ח מצוות עשה ושס"ה גידים כנגד שס"ה מצוות לא תעשה וכשאדם חוטא ח"ו הוא פוגע באבר השייך לאותה מצוה (ועי' רש"י מכות סוף כ"ג ב'), דאיך שייך להיות שנגע ליעקב בכף ירכו דלא מסתבר שחטא יעקב, ועוד יל"ה דא"כ היה צריך יעקב

לומר כאן קטנתי וגו' כי שמא נתלכלכתי בחטא דעתה ודאי היה לו לחשוש שמא נתלכלך בחטא כי איך נגע שרו של עשו בגידו של יעקב כדלהלן (מקרא ל"ג), וי"ל דבאמת הגיע בשלום בגופו ובתורתו לבית אביו כמו שנאמר ושבתי בשלום אל בית אבי, שהרי אחרי פגיעת המלאך בגיד יעקב מיד זרחה לו השמש ונתרפא כדכתיב להלן (מקרא ל"ב) עי' שם ברש"י, ועוד י"ל דהנה כתב הספורנו וז"ל לא יכול לו לרוב דבקותו תמיד באל יתברך במחשבה ובדיבור, ויגע הודיע החטא העתיד במדריכי עמו ובדאגתו בזה פסק הדיבור ותקע כף ירכו בהאבקו עכ"ל, ולפי"ז י"ל דלא משום חטא היה אלא משום פסיקת דביקות בבורא

ל"ב ל"ב. ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צלע על ירכו. ולעיל (מקרא ל"א) כתיב ויקרא שם המקום פניאל וגו' וצ"ב הפרש הלשון דלעיל כתיב פניאל והכא כתיב פנואל, ושוב נמצא דתירץ האוה"ח הק' דרק יעקב קרא למקום ההוא פניאל, אבל כולם חוץ ממנו ואפילו התורה, קראו לזה פנואל, ומקרא הוא ג"כ בשופטים ח' ח', עכ"ד.

ל"ב ל"ג. על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום

הזה כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה. יל"ה דכיון שכבר קרא לו ישראל א"כ למה נאמר כי נגע בכף ירך יעקב והול"ל כי נגע בכף ירך ישראל, וי"ל דה"פ דעתה בני יעקב הם בני ישראל וזהו דכתיב על כן לא יאכלו בני ישראל, והטעם שלא יאכלו, כי בהיותו עדיין יעקב אז נגע לו בכף הירך וזהו דכתיב כי נגע בכף ירך יעקב, וק"ל.

ורחל, ועדיין יל"ה למה לא פרש"י זאת על הא דכתיב ואת רחל ואת יוסף אחרנים, שהרי גם כך נוכל להבין הטעם שהקדים הכתוב את השפחות, וי"ל דמה שפרש"י באמת קאי אף על רחל, והא דפרש"י זאת כבר אצל לאה היינו משום דתירץ היכן שהיה מוקשה קודם, וק"ל.

ל"ג ב'. וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשנה ואת לאה וילדיה אחרנים ואת רחל ואת יוסף אחרונים. פרש"י וז"ל ואת לאה וילדיה אחרונים אחרון אחרון חביב עכ"ל, הנה ביאר רש"י למה הקדים הכתוב את השפחות ללאה

ל"ג ז'. ותגש גם לאה וילדיה וישתחוו ואחר נגש יוסף ורחל וישתחוו. פרש"י וז"ל נגש יוסף ורחל בכלן האמהות נגשות לפני הבנים אבל ברחל יוסף נגש לפניה אמר אמי יפת תואר שמא יתלה בה עיניו אותו רשע אעמוד כנגדה ואעכבנו מלהסתכל בה מכאן זכה יוסף לברכת עלי עין עכ"ל,

אפשר דהיה קשה לרש"י עוד מפני מה הקדים הכתוב כאן את יוסף לרחל שהרי לעיל (מקרא ב') הקדים הכתוב את רחל ליוסף ולכן פירש אמר אמי יפת תואר כו'.

והנה לעיל (פל"ב מקרא ס"ג) פרש"י וז"ל ואת אחד עשר ילדיו ודינה היכן היתה נתנה בתיבה ונעל בפניה שלא יתן בה עשו עיניו ולכן נענש יעקב שמנעה מאחיו שמא תחזירונו למוטב ונפלה ביד שכם עכ"ל, וההפרש דאילו יעקב נענש ואילו יוסף זכה לברכה, יתכן לומר שדינה היתה יכולה להחזירו למוטב ורחל לא היתה יכולה להחזירו למוטב ודוחק, אמנם אולי אין צריך לתירוץ זה די"ל דיוסף זכה לברכה משום דנגש לפני

אמו שכבר היתה אשת איש, וק"ל.

ל"ג י"ח. ויבא יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ כנען בבאו מפדן ארם ויחן את פני העיר. פרש"י וז"ל שלם בגופו שנתרפא מצליעתו שלם בממונו שלא חסר כלום מכל אותו דורון שלם בתורתו שלא שכה תלמודו בבית לבן עכ"ל, יתכן דהיה קשה לרש"י דהא עוד קודם שיעקב נפגש עם עשו כלו' אחר שאמר הכתוב (לעיל פל"ב מקרא ל"ב) ויזרח לו השמש (עיין רש"י), היה צריך הכתוב לומר ויבא יעקב שלם והיינו ששלם בגופו שנתרפא מצליעתו, ומדאמר הכתוב ויבא יעקב שלם וגו' רק אחר ראות יעקב את עשו,

ש"מ דהא דכתיב שלם היינו
נמי שלם בכל אותו דורון.

ל"ד ה'. ויעקב שמע

כי טמא את דינה בתו ובניו
היו את מקנהו בשדה
והחרש יעקב עד באם.
פירוש, עד בואם של בני
יעקב, דאלת"ה א"כ היה
הכתוב צ"ל עד בואם של
חמור ושכם, ומדלא אמר כן
הכתוב על כרחך דהכונה עד
בואם של בני יעקב, שהרי
עליהם דיבר הכתוב
בתחילה.

ואין הפירוש עד בואם של
חמור ושכם והכתובים
יוכיחו, שאף דלהלן (מקרא
ו') כתיב ויצא חמור אבי
שכם אל יעקב לדבר אתו
ומשמע שיעקב החריש עד
שיבוא הוא אליו ואז ידבר
אליו קשות אודות חומרת
המעשה, מ"מ כיון דכתיב
להלן מיניה (מקרא ז') ובני
יעקב באו מן השדה וגו',

ל"ד א'. ותצא דינה
בת לאה אשר ילדה ליעקב
לראות בבנות הארץ.
פרש"י וז"ל בת לאה ולא
בת יעקב אלא על שם
יציאתה נקראת בת לאה
שאף היא יצאנית היתה
שנאמר ותצא לאה לקראתו
כו' עכ"ל, אפשר דהוה קשה
לרש"י חדא מפני מה האריך
הכתוב באומרו בת לאה
אשר ילדה ליעקב דהול"ל
בת יעקב ולאה וכדכתיב
להלן (מקרא ז') בת יעקב,
ועוד למה לא אמר בת יעקב
ותו לא וכדכתיב להלן
מקרא ז' בת יעקב ותו לא,
וע"כ פירש אלא על שם
יציאתה כו', וק"ל.

וכמבואר כל הכתובים להלן
שהמו"מ של חמור ושכם
היה עם בני יעקב ולא עם
יעקב עצמו, ע"כ דזהו
דכתיב והחרש יעקב עד
באם דהיינו עד בואם של
בניו, דאל"כ היה יעקב צריך
לדבר עם חמור ושכם.

ל"ד ו'. ויצא חמור
אבי שכם אל יעקב לדבר
אתו. אמנם סוף דבר היה
שדיבר עם שמעון ולוי
ושאר השבטים בני יעקב,
וכדכתיב להלן (מקרא ח')
וידבר חמור אתם לאמר
וגו'. ואף דכתיב להלן
(מקרא י"א) ויאמר שכם אל
אביה ואל אחיה וגו', מ"מ
יעקב לא ענהו.

ל"ד כ"ו. ואת חמור
ואת שכם הרגו לפי חרב
ויקחו את דינה מבית שכם
ויצאו. הא דדינה עדיין
היתה אצלם, והיינו כדכתיב
לעיל (מקראות ט"ו – י"ז)
אם בזאת נאות לכם אם
תהיו כמנו להמל לכם כל
זכר, ונתנו את בנתינו לכם
וגו', ואם לא תשמעו אלינו
להמול ולקחנו את בתנו
והלכנו, והרי הסכימו להיות
נמולים כמבואר בקרא, ולכן
עדיין נשארה דינה אצלם.
ובפשיטות היה לומר דלא
היתה יכולת לבני יעקב
להוציאה משם, ולכן
הוצרכו שימולו ויהיו
חלשים ועי"כ יוכלו להרגם
ולהציל את דינה משם, מיהו
עי' רמב"ן דמבואר דהיתה
יכולת בידם להצילה אף
בלא שהרגום ומה שהרגום
היה משום דין העונש

שהגיע להם על העון יעו"ש, ולפי"ז צ"ל כמש"כ בתחילה.

ל"ה ז'. ויבן שם מזבח ויקרא למקום אל בית אל כי שם נגלו אליו האלקים בברחו מפני אחיו. הנה לעיל (מקרא ו') כתיב ויבא יעקב לזזה אשר בארץ כנען הוא בית אל הוא וכל העם אשר עמו, ומשמע שזה אותו המקום שהיה בפעם הראשונה דהיינו הא דכתיב לעיל (ויצא פכ"ח מקרא י"ט) ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ואולם לוז שם העיר לראשונה, ולפי"ז נמצינו דרך הוסיף לה עוד שם, אבל אינו שם חדש ממש, ומה שהוסיף זהו "אל" בית אל.

ויתכן דמה שכתבנו הכא זהו מה שכתב הרשב"ם, אלא דהרשב"ם פירש (הכא ולעיל פכ"ח מקרא י"ט) שקרא אל בית אל למקום שחונן לעיר, וצ"ב אמאי הוצרך הרשב"ם לזה, דלכאורה היה די לפרש שקרא לעיר עצמה אל בית אל.

אמנם רש"י והאזה"ח הק' פירשו דיעקב לא קרא למקום ההוא בית אל אלא אמר אל במקום שקוראים לו בית אל, ומהו ענין אמירת אל, היינו שיחד שמו ית', יעו"ש.

ל"ה ח'. ותמת דברה מינקת רבקה תחת האלון ויקרא שמו אלון בכות. פרש"י וז"ל תחת האלון כו' ואגדה נתבאר שם באבל

שני שהוגד לו על אמו שמתה ואלון בלשון יוני אבל ולפיכך העלימו את יום מותה שלא יקללו הבריות הכרס שיצא ממנו עשו אף הכתוב לא פרסמה עכ"ל, יל"ה דהא גם קודם מותה ידעו שיצא ממנה עשו, וי"ל דאם היה בא עשו באותו זמן שמתה והיו רואים שעדיין הוא ברשעותו ולא עשה תשובה היה זה לקללה, אבל עתה שלא בא היה אפשר לסבור שמא עשה תשובה, ולכן העלימו הדבר, ושוב נמצא כן בשפתי חכמים אות י' יעו"ש, אך עדיין יל"ה שהרי כל זמן שיצחק חי למה שעשו יבוא וכמו שאברהם קבר את שרה ולא יצחק וכן כמו שיעקב לא הלך, מיהו מהא דיצחק לא קשיא משום דיצחק סומא היה ולא היה יכול להתעסק בקבורתה ולכן ס"ד שעשו יבאו להתעסק בקבורתה, ועוד י"ל דהתעסקות ממש, ועוד י"ל דמ"מ ידעו שהיא אינה אוהבת את עשו וא"כ אינו דין שיוזכר במיתתה, אך דא"כ תיקשי אמאי לא פרש"י הכי.

עוד יל"ה שהרי לכאורה עשו לא היה מספיק להתעסק בקבורתה, וי"ל דהיה מספיק לבוא וכמו דמצינו להלן (מקרא כ"ט) שכשיצחק נפטר הגיע עשו משעיר.

ל"ה י"ד. ויצב יעקב מצבה במקום אשר דבר אתו מצבת אבן ויסך עליה נסך ויצק עליה שמן. יצחק וכן כמו שיעקב לא היה יכול להצחק סומא היה ולא היה יכול להתעסק בקבורתה ולכן ס"ד שעשו יבאו להתעסק בקבורתה, ועוד י"ל דהתעסקות ממש, ועוד י"ל דמ"מ ידעו שהיא אינה אוהבת את עשו וא"כ אינו דין שיוזכר במיתתה, אך דא"כ תיקשי אמאי לא פרש"י הכי.

ולעיל (מקרא י"ג) כתיב ויעל מעליו אלקים במקום אשר דבר אתו ופרש"י וז"ל במקום אשר דבר אתו איני יודע מה מלמדנו עכ"ל ובשפתי חכמים אות ס' כתב דהכונה ברש"י דאילו גבי אברהם שכתוב ג"כ ויעל אלקים מעל אברהם לא נאמר במקום אשר דבר אתו ע"כ, ומבואר דלמד דרש"י קאי אהא דכתיב לעיל מקרא י"ג, ולא (כהנדפס דקאי) אכתוב י"ד, והעירוני להקשות על דברי השפתי חכמים דהא בלא הכתוב דמצינו גבי אברהם נמי מובן כוונת רש"י, והיינו דקשיא ליה לרש"י, דהיתכן שהקב"ה יעלה אם לא מאותו מקום שהיה, וא"כ למה הוצרך הכתוב לומר ויעל מעליו אלקים במקום אשר דבר אתו, דמהיכן עלה

אם לא מהמקום אשר דבר אתו.

יל"ה למה אמר הכתוב במקום אשר דבר אתו ולא אמר בבית אל, וי"ל דבתוך המקום הקרוי אל בית אל היה מקום מסוים ששם נגלה אליו ה', וזהו במקום אשר דבר אתו, ויש להוכיח כן מדכתיב להלן (מקרא ט"ו) ויקרא יעקב את שם המקום אשר דבר אתו שם אלקים בית אל, ומשמע דהוא מקום מסויים, שהרי בתחילה קרא לו כן, ואח"כ שינה וקרא לו אל בית אל, ועכשיו כיון שהוא מקום מיוחד ביותר אותו מקום המסויים שינה שוב וקרא לו בית אל. ועי' מש"כ לעיל (מקרא ז') בביאור הכתוב ויקרא למקום אל בית אל יעו"ש.

ובתרגום אונקלוס תרגם, עד
יומא "דין".

ל"ה י"ז. ויהי

בהקשתה בלדתה ותאמר
לה המילדת אל תיראי כי
גם זה לך בן. הנה ממה
שאמרה המילדת אל תראי
כי גם זה לך בן, קצת משמע
דחשבה שזו בת ולכן
הקשתה ללדת, וצ"ב ענין
הדבר, וי"ל דפחדה שזה בת
כי רצתה לפחות ב' בנים
שיעמדו ממנה לשבטי יה
(ועי' רש"י לעיל ויצא פ"ל
מקרא כ"א), וכיון שפחדה
היה לה הדבר לסכנה,
וכמש"כ במ"ב סימן ש"ל
ס"ק ד' דקים להו לרבנן כו'
יעו"ש.

ל"ה כ"ו. ובני זלפה שפחת
לאה גד ואשר אלה בני
יעקב אשר ילד לו בפדן
ארם. יל"ה דהרי בנימין
נולד בבית לחם ולא בפדן
ארם, וא"כ היאך כלל
הכתוב הכא גם את בנימין
כדכתיב לעיל (מקרא כ"ב)
ויהיו בני יעקב שנים עשר,
ולהלן מיניה (מקרא כ"ד)
כתיב בני רחל יוסף ובנימין,
ושוב נמצא דכתב באבן
עזרא וז"ל אשר יולד לו
בפדן ארם עשתי עשר נולדו
לו שם כי בנימין נולד בארץ
כנען והכתוב כתב על הרוב
ורבים אראה לך כמוהו
עכ"ל.

עוד יל"ה למה דינה לא
הוזכרה, וצ"ב.

ל"ה כ'. ויצב יעקב
מצבה על קברתה היא
מצבת קברת רחל עד היום.

לו רעה, וא"כ היאך עתה
בפטירת יצחק נפגשו, וצ"ב.

יל"ה מפני מה הקדים
הכתוב את עשו ליעקב, וי"ל
דהנה לעיל (חיי שרה פכ"ה
מקרא ט') כתיב ויקברו אתו
יצחק וישמעאל וגו' ופרש"י
וז"ל יצחק וישמעאל מכאן
שעשה ישמעאל תשובה כו'
עכ"ל, וכתב בשפתי חכמים
וז"ל ר"ל למה הזכיר יצחק
קודם ישמעאל כיון שהוא
הגדול עכ"ל, ולהכי הקדים
הכתוב את עשו ליעקב מפני
שהיה גדול ממנו בזמן (ולא
בבכורה) שהרי לא עשה
עשו תשובה. שו"ר מש"כ
במלבי"ם דהי"א א' כ"ח
יעו"ש.

ל"ו ו'. ויקח עשו
את נשיו ואת בניו וגו' כי

ל"ה כ"ט. ויגוע יצחק וימת
ויאסף אל עמיו זקן ושבע
ימים ויקברו אתו עשו
ויעקב בניו. יל"ה שהרי
לעיל (פל"ג מקרא י"ד)
כתיב יעבר נא אדני לפני
עבדו ואני אתנהלה לאטי
לרגל המלאכה אשר לפני
ולרגל הילדים עד אשר אבא
אל אדני שעירה ופרש"י עד
אשר אבא אל אדני שעירה
הרחיב לו הדרך שלא היה
דעתו לילך אלא עד סוכות
אמר אם דעתו לעשות לי
רעה ימתין עד בואי אצלו
והוא לא הלך ואימתי ילך
בימי המשיח שנאמר ועלו
מושיעים בהר ציון לשפט
את הר עשו כו' עכ"ל,
ומבואר דיעקב חשש
מליפגש עם עשו פן יעשה

היה רכושם רב משבת
יחדיו ולא יכלה ארץ
מגריהם לשאת אותם מפני
מקניהם. וכן מצינו גבי
אברהם אבינו ולוט לעיל
(לך לך פי"ג מקרא ה')
יעו"ש.

**<<<< מצוה גדולה להעביר הלאה אם ע"י אימייל
ואם ע"י הדפסה, להגדיל תורה ולהאדירה.**

בברכה מרובה, בידידות, אהרן בהגאון הגדול ר' יעקב הלוי
שליט"א גרנדשחזון איש 2/2 זכרון יעקב, ארץ ישראל. פל:
.0548408381